

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра **Фінансового менеджменту та фондового ринку**

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

_____
(підпис)
“   ”   _   20   р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 6.030508 Фінанси і кредит
на тему: **«ГРОШОВИЙ РИНОК ТА МЕХАНІЗМ ЙОГО**
ФУНКЦІОНУВАННЯ»

Виконавець:

студент **ФФБС** факультету

Баленко Владислав Олегович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Бондаренко Павло Валерійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Теоретичні аспекти функціонування грошового ринку	5
1.1 Грошовий ринок як сегмент фінансового ринку: сутність та структура	5
1.2 Механізм функціонування грошового ринку: попит та пропозиція грошей, рівновага на грошовому ринку	9
1.3 Модель грошового ринку та закон обігу грошей	17
Розділ 2. Практичні аспекти функціонування грошового ринку України	28
2.1 Фінансові послуги, які надаються на грошовому ринку: сутність, види, особливості	28
2.2 Сучасні тенденції розвитку грошового ринку України	36
2.3 Особливості державного регулювання грошового ринку України	43
Розділ 3. Шляхи удосконалення механізму функціонування грошового ринку в Україні	50
3.1 Регулювання грошового ринку в Україні: новітні тренди монетарної політики.....	50
3.2 Проблеми та перспективи функціонування грошового ринку України	60
Висновки	68
Список використаних джерел	72

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі економічного розвитку, в умовах трансформації національної економіки, серед проблем, пов'язаних з виходом України з кризового стану, важливе місце посідає завдання формування грошового ринку. Як найважливіший елемент відтворювальної структури економіки банківські та парабанківські установи організують рух і перерозподіл ресурсів суспільства в їх грошовому виразі. Грошовий ринок сприяє організації грошових розрахунків і платежів господарюючих суб'єктів та населення в цілому. Саме грошовий ринок, як сегмент фінансового ринку, виконує важливу функцію мобілізації тимчасово вільних грошових ресурсів і перетворення їх у реальний капітал, забезпечуючи, таким чином, потреби економіки в додаткових ресурсах.

В умовах прискорення економічних процесів, трансформації економічних відносин особливу актуальність набуває удосконалення та вибір перспектив розвитку грошово-кредитного ринку в Україні.

Світова економічна наука має великий досвід вивчення проблем формування грошового ринку, дослідження його економічної сутності, місця і ролі в ринковій економіці. Розробкою цих питань займалися відомі вітчизняні і зарубіжні вчені: Дж. Мітсберг, Б. Бухвальд, Іванов А.М., Лагутін В.Д., Демківський А.В., Стельмах Є.С., Спіфанов А.О., Мороз А.М., Геєць В.М., Шелудько В.М., Маслова С.О. та інші.

Незважаючи на глибоку розробленість теорії формування грошового ринку, багато питань, пов'язаних з його розвитком в період трансформації економіки, залишаються дискусійними. До їх кола належать питання щодо якості фінансових послуг, державного регулювання, вибору грошово-кредитної політики. Актуальність, теоретична новизна та практична значущість дослідження цих проблем визначили вибір теми кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка теоретико-методичних

засад та науково-практичних рекомендацій щодо формування та перспектив розвитку грошового ринку України.

Реалізація поставленої мети обумовила виконання таких завдань дослідження:

- систематизувати теоретико підходи до визначення сутності та структури грошового ринку як сегменту фінансового ринку;
- визначити головні функції та механізм функціонування грошового ринку в економіці;
- розглянути модель грошового ринку та його рівновагу
- проаналізувати сучасні тенденції розвитку грошового ринку України;
- визначити особливості державного регулювання грошового ринку України.

Об'єктом дослідження є процес формування та розвитку грошового ринку України.

Предметом дослідження є економічні відносини, які формуються на грошовому ринку України.

Методи дослідження. Теоретичну й методичну основу дослідження склали фундаментальні положення економічної теорії, методи діалектики, загальнонаукові й спеціальні методи.

Інформаційну базу дослідження склали роботи провідних вітчизняних і зарубіжних учених в області формування та розвитку грошового ринку, законодавчі й інші нормативні документи, що визначають принципи організації та регулювання грошового ринку України.

Висновки

У кваліфікаційній роботі були розглянуті: сутність, структура та функції грошового ринку, учасники грошового ринку, механізм функціонування грошового ринку; попит та пропозиція грошей, рівновага на грошовому ринку; сучасні тенденції розвитку грошового ринку України. Проведено аналіз основних тенденцій функціонування і розвитку грошового ринку України у 2013-2018 роках. Ми також зупинилися на характеристиках завдань і методів грошово-кредитної політики Національного банку України за останні роки.

Проведений в кваліфікаційній роботі аналіз сучасного стану та перспектив розвитку грошового ринку дозволяє зробити наступні головні висновки:

– Грошовий ринок – це сегмент фінансового ринку, на якому здійснюються: коротко та середньострокові операції; обслуговування руху оборотних коштів підприємств та організацій, коштів банків, установ, громадських організацій, держави та населення.

– Грошовий ринок - це система грошових відносин і банківських та спеціальних фінансово-кредитних інститутів, які забезпечують функціонування сукупності грошових ресурсів країни, їх постійне переміщення, розподіл і перерозподіл під впливом взаємодії законів попиту і пропозиції.

– Задовольняючи значний обсяг і широке коло інвестиційних потреб господарюючих суб'єктів, механізм грошового ринку через систему ціноутворення на окремі інвестиційні інструменти виявляє найбільш ефективні сфери і напрями інвестиційних потоків з позицій забезпечення високого рівня доходності капіталу, який використовується із цією метою. Фінансове забезпечення процесів інвестування полягає в створенні грошовим ринком умов для залучення (концентрації) підприємцем фінансових ресурсів, необхідних для розвитку виробничої діяльності. Процес залучення фінансових ресурсів містить у собі як накопичення капіталу, так і взяття його

в борг (позику).

– На сьогодні грошовий ринок України є ключовою частиною фінансової системи країни, важливим елементом господарського механізму, де реформування ще не закінчилося. Саме грошовий ринок повинен відіграти важливу роль у створенні оптимального середовища для мобілізації й вільного переливання капіталів, нагромадження коштів для структурної перебудови економіки, виходу із світової фінансової кризи.

– Результати вивчення стану та аналіз тенденцій розвитку грошового ринку України дають підстави стверджувати, що він практично сформований. На сьогоднішній день розроблено необхідну нормативно-правову базу, запроваджено нові принципи діяльності банків та небанківських установ, організовано ефективну систему банківського нагляду, менеджменту, використаний зарубіжний та накопичений власний досвід.

– Головною метою грошово-кредитної політики є забезпечення стабільності гривні як монетарної передумови і фактора економічного зростання на інвестиційно-інноваційній основі і урахування можливих коливань зовнішньої та внутрішньої кон'юнктури і змін в інституційному середовищі. Ця мета досягається шляхом керування динамікою грошової пропозиції відповідно до попиту на гроші з боку економічної системи, використовуючи відповідні інструменти грошово-кредитної політики. У 2018 році продовжується підтримання стабільності грошової одиниці з урахуванням взаємопов'язаної динаміки рівня інфляції, обмінного курсу та процентних ставок.

– За результатами проведеного аналізу грошового ринку можна зробити висновок, що грошовий ринок динамічно формується і на сьогоднішній день є найбільш розвиненим сегментом фінансового ринку України.

– На основі проведеного аналізу розвитку грошового обігу можна зробити такі висновки щодо скорочення готівкового грошового обігу та розвитку безготівкових розрахунків в Україні. Скорочення частки

готівкового грошового обігу має об'єктивний характер і залежить від динаміки основних макроекономічних показників, зокрема ВВП та грошових доходів населення, а також пов'язане зі зміною Національним банком засобів регулювання кількості готівки в обігу в процесі проведення грошово-кредитної політики.

– Національний банк підтримує технологічний напрям розвитку банківської системи. Так, на сьогодні запровадження проекту Cashless есопому є одним із пріоритетів для регулятора. Під час реалізації цього проекту розшириться сфера використання безготівкових розрахунків, зокрема розрахунки безконтактними платіжними картками максимально використовуватимуть громадяни України.

– Засобом впливу Національного банку на величину готівкового грошового обігу є зниження граничної суми розрахунків готівкою за участю фізичних осіб до 50 тис. грн та розвиток інформаційних технологій.

– Напрямом для розширення безготівкових розрахунків у сфері особистого споживання є розвиток розрахунків населення платіжними картками. Позитивна динаміка зростання безготівкових розрахунків із використанням платіжних карток як за обсягом, так і за кількістю свідчить про те, що такий електронний платіжний засіб, як платіжна картка, набуває все більшого поширення серед населення саме як інструмент для розрахунків, а не одержання готівки, та про позитивну тенденцію до поступового скорочення тіньового обігу, та сприяє прозорості оподаткування і збільшенню ВВП.

– Окремі торговельні організації не забезпечені POS-терміналами для оплати за товари та послуги, що вимагає координації дій учасників безготівкових розрахунків, зокрема банківських установ та торговців. З метою залучення клієнтів для користування безготівковими платежами банківська система України повинна забезпечити відповідну платіжну інфраструктуру.

– Для більш активного використання безготівкових розрахунків акцент необхідно робити на підвищенні фінансової обізнаності. Населенню

необхідно пояснювати переваги використання різних електронних засобів платежу, зокрема платіжних карток, при безготівкових розрахунках, які є більш зручним, дешевим і безпечним способом платежу.

– Розвиток зручних і цікавих для споживачів електронних платіжних засобів дасть змогу сформувати у громадян звички безготівкових розрахунків, що властиво для розвинених країн. Так, запровадження в містах України оплати проїзду в громадському транспорті, яка поширена в світі, за допомогою інноваційних систем, зокрема електронного квитка (соціальної картки), безконтактних банківських платіжних карток та NFC-пристроїв, є прогресивним проектом для громад міст у напрямку створення міської системи перевезення пасажирів.

Отже, окреслені пропозиції сприяли б скороченню обсягу готівкового грошового обігу, його впорядкуванню, а також розвитку безготівкових розрахунків. Удосконалення організації грошового обігу в системі Національного банку залежить від побудови для роботи з готівкою сучасної матеріально-технічної бази.

У зв'язку з цим надзвичайної актуальності набуває впровадження новітніх технологій в організацію роботи банківських установ на грошовому ринку. Напрямами розвитку безготівкових розрахунків є здійснення дистанційного обслуговування рахунку клієнта за допомогою систем “клієнт-банк”, “клієнт-Інтернет-банк”, “телефонний банкінг”, “миттєва безконтактна оплата” та ін., впровадження оплати безконтактними платіжними картками в громадському транспорті. Проведений нами аналіз діяльності Національного банку України та банків щодо управління стійкістю грошового обігу дасть змогу запропонувати напрями поліпшення роботи з готівкою та шляхи розвитку безготівкових розрахунків для забезпечення стабільності банківської системи.

Наведені у кваліфікаційній роботі заходи з удосконалення механізму функціонування грошового ринку в Україні є актуальними та потребують вирішення на сучасному етапі економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Александрова М.М., Маслова С.О. Гроші. Фінанси. Кредит: НМП. К.: ЦУЛ, 2002. – 336 с.
2. Батракова Т.І. Сучасний стан готівкового обігу та проблеми безготівкових розрахунків в Україні [Електронний ресурс] / Т.І. Батракова, А.В. Полова // Молодий вчений. – 2016. – № 2 (29). – С. 5–8. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/Downloads/molv_2016_2_4.pdf.
3. Болгар Т.М. Проблеми збільшення частки безготівкового обігу в Україні [Електронний ресурс] / Т.М. Болгар // Проблеми економіки транспорту : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпро, 20-21 квіт. 2017 р.). – Д. : ДНУЗТ, 2017. – С. 239–241. – Режим доступу : <http://77.121.11.9/bitstream/PoltNTU/1570/1/%D0%A%D0%BE%D0%BD%D1%84.%20%D0%94%D0%BD%D1%96%D0%BF%D1%80%D0%BE%202017.pdf>.
4. Бублик Є.О. Обмеження готівкових розрахунків в Україні: проблеми та перспективи [Електронний ресурс] / Є.О. Бублик // Економіка і прогнозування. – 2013. – № 2. – С. 34–42. – Режим доступу : http://eip.org.ua/docs/EP_13_2_32_uk.pdf.
5. Варцаба В.І. Грошовий ринок України у контексті трансформаційних процесів [Електронний ресурс] / В.І. Варцаба, В.О. Огородник // Економіка та держава. – 2017. – № 10. – С. 9–12. – Режим доступу : http://www.economy.in.ua/pdf/10_2017/4.pdf.
6. Гальчинський А. Теорія грошей. – К.: Основи, 1998. – 98 с.
7. Глоба Н.С. Щодо ефективності заходів НБУ у сфері стимулювання безготівкових розрахунків [Електронний ресурс] / Н.С. Глоба // Європейські перспективи. – 2013. – № 11. – С. 176–183. – Режим доступу : file:///C:/Users/Admin/Downloads/evpe_2013_11_29%20.pdf.
8. Гроші та кредит: підручник / М.І. Савлук, А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна та ін.; за заг. ред. М.І. Савлука. – К.: КНЕУ, 2001. – 604 с.

9. Гроші, банки та кредит/ За ред. Б.П. Луціва. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. – 225 с.
10. Демківський А.В. Гроші та кредит : навч. посіб. / А.В. Демківський. – К.: Дакор, 2005. – 528 с.
11. Дзюблюк О.В. Теорія і практика грошового обігу та банківської справи в умовах глобальної фінансової нестабільності : монографія / О.В. Дзюблюк, В.В. Корнеєв, В.І. Міщенко та ін. ; за ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2017. – 298 с.
12. Долан Э.Дж., Линдсей Е.Д. Макроэкономика. – СПб., 1994. – С. 225.
13. Дробязко А. Якою банківська система України виходить із кризи 2008–2009 років? / А. Дробязко // Вісн. Нац. банку України. – 2011. – №2. – С. 4–8.
14. Ігнатова О.М. Статистичний аналіз готівкового обігу в Україні та його вплив на вартість національної грошової одиниці [Електронний ресурс] / О.М. Ігнатова, О.В. Касьян // Економіка та держава. – 2013. – № 6. – С. 53–56 –жим доступу : [file:///C:/Users/Admin/ Downloads/ecde_2013_6_17.pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/ecde_2013_6_17.pdf).
15. Князева О.А. Тенденції та перспективи розвитку безготівкових платежів в Україні [Електронний ресурс] / О.А. Князева, Н.І. Осеньчук // Молодий вчений. – 2017. – № 6 (46). – С. 438– 442. – Режим доступу : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/6/100.pdf>.
16. Кошонько О.В. Перспективи використання безготівкових розрахунків в Україні [Електронний ресурс] / О.В. Кошонько, Ю.І. Капустяк // Електронне наукове фахове видання Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського “Глобальні та національні проблеми економіки”. – 2016. – Випуск 11. – С. 713–718. – Режим доступу : [http:// global-national.in.ua/archive/11-2016/150.pdf](http://global-national.in.ua/archive/11-2016/150.pdf).
17. Кравець Р.І. Як в Україні зробити cashless economy [Електронний ресурс] / Р.І. Кравець. – Національний банк України. – 2017. – 11 с. – Режим доступу : [https://bank.gov.ua/ doccatalog/document?id=36963478](https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=36963478).
18. Кублікова Т. Б. Система казначейства: управління фінансовими

ресурсами: монографія / Т. Б.Кублікова, Е. І. Курганська. – Одеса: ОНЕУ, 2015. – 323 с.

19. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.

20. Лебедик Д.В. Стан та перспективи організації безготівкових розрахунків в Україні [Електронний ресурс] / Д.В. Лебедик, Н.О. Максютенко, В.В. Яценко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016. – Випуск 22. – С. 166–171. – Режим доступу : <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2016/22-2016/38.pdf>.

21. Тищенко О.І. Розвиток Cashlessрозрахунків в банківському секторі [Електронний ресурс] / О.І. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2016. – № 6 (230). – С. 163–168. – Режим доступу : <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/1388/1/163-168.pdf>.

22. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415.

23. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

24. Індекс інфляції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/index/inflation/>.

25. Харрис Л. Денежная теория. – М., 2003. – 420 с.

26. Офіційний сайт Національного банку Польщі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/statystyka/pieniezna_i_bankowa/m3.html.

27. Річний звіт Національного банку України за 2016 рік [Електронний ресурс]. – 2017. – 146 с. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document;jsessionid=C7779A9D86294FAB2A3012CBAFFBFFAD?id=49064031>.

28. Міщенко С. Удосконалення монетарної політики та регулювання фінансових систем // Вісник НБУ. – 2011. – №5. – С. 21-27. А9. Cashless есоному Концепція проекту [Електронний ресурс]. – 2016, 18 травня. – 50 с.

– Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31538042>.

29. Веремійченко Є. Чи існує світ без готівки? [Електронний ресурс] / Є. Веремійченко. – Режим доступу : <http://intercity.ua/2017/11/10/chiisnuye-svit-bez-gotivki/>.

30. Кравчук В. Електронні гроші в Україні : аналітичний звіт / В. Кравчук, Д. Науменко, А. Глибовець. – К. : Альфа-ПК, 2012. – 64 с.

31. Забути, як виглядає гривня. Чому світ відмовляється від готівки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://espreso.tv/article/2017/10/11/cashless_ekonomika.

32. Постанова Правління Національного банку України № 148 від 29 грудня 2017 р. “Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17>.

33. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.

34. Міжнародний досвід обмеження готівкових розрахунків та збільшення безготівкових розрахунків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=21230658>.

35. Офіційний сайт ПАТ КБ “ПриватБанк” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/about/social>.